

והמכתב [עט ברזל שהיו רגילים לחרוט בו בפנקסי שעוה] (13)?

תלמוד לומר "ולקחת", לרבות כל דבר שנלקח ביד, ולכך אמרה תורה "מרצע" כדי למעט דבר אחד והוא רציעה בסם, וכדמפרש לה ואזיל, דברי רבי יוסי ברבי יהודה.

רבי אומר: "מרצע", מה מרצע מיוחד של מתכת, אף כל של מתכת, ולאפוקי סול וסירא שהם של עץ.

ואמרינן [ופירשנו] במאי קא מיפלגי?

רבי דריש לפסוקים במידת "כללי ופרטי", ומאחר שאמר הכתוב "ולקחת" הרי כלל, ואמר "את המרצע" הרי פרט, וכשחזר ואמר "ונתת באזנו ובדלת" הרי כלל שני, וכלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט שהוא של מתכת.

ואילו רבי יוסי ברבי יהודה דריש להו במידת "ריבוי ומיעוטי". וכשריבה הכתוב, ומיעט וריבה נתרבה הכל, מלבד סם.

הרי מבואר, שרבי דורש את התורה במידת כללי ופרטי ולא בריבוי ומיעוטי!?

ומשנינן: אין בעלמא רבי כללי ופרטי דריש, אכן בכל מקום דורש רבי במידת כללי ופרטי, ומיהו הכא גבי פדיון הבן שאין סדר הכתוב "כלל ופרט וכלל" אלא שתי כללות סמוכים ופרט לאחריהן — שאני, וכדתנא

דבי רבי ישמעאל!

דתנא דבי רבי ישמעאל על הכתוב [ויקרא יא ט]: "את זה תאכלו מכל אשר במים, כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים, בימים ובנחלים, אותם תאכלו":

"במים" "במים" שתי פעמים, שהם שתי כללות סמוכים, ללמד שבכל שרץ המים לא התירה תורה אלא מי שיש לו סנפיר וקשקשת. ופרט, להצריך סנפיר וקשקשת "בימים ובנחלים" בלבד:

אין זה כלל ופרט. כלומר, אין הכתוב נדרש במידת "כלל ופרט וכלל". אלא "ריבה ומיעט" הוא. (14)

ואילו רבנן אמרי: אפילו הכי דרשינן להו בכללי ופרטי, וכדאמרינן במערבא [בארץ ישראל]: כל מקום שאתה מוצא שתי כללות הסמוכים זה לזה, הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט.

שנינו במשנה: אין פודין לא בעבדים ולא בשטרות ולא בקרקעות, ולא בהקדשות:

וסבורה היתה הגמרא לפרש את המשנה כפשוטה, שלא יפדה את בנו בהקדשות שבידו, ולכן מקשה הגמרא:

והרי פשיטא שלא יפדה בהם את בנו, שהרי ההקדשות לאו דידיה נינהו [אינם שלו]! (15)

ריבוי מיעוט וריבוי.

13. על פי רש"י כאן ושבועות ד ב.

15. ראה במהרי"ט אלגאזי [פא ג] שהעיר מדברי הגמרא בקידושין נב א לדעת רבי יהודה

14. ראה סוגיית הגמרא בחולין סו ב וסז א, כיצד דרשינן לפי כלל ופרט וכלל, וכיצד לפי